

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

Комітет з питань інтеграції України до Європейського Союзу
01008, м.Київ-8, вул. М. Грушевського, 5, тел.: 255-34-42, факс: 255-33-13, e-mail: comeuroint@v.rada.gov.ua

ВИСНОВОК

Комітету Верховної Ради України з питань інтеграції України до Європейського Союзу щодо проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України та Кримінального процесуального кодексу України щодо заходів, спрямованих на поновлення прав засуджених осіб та осіб, взятих під варту, у зв'язку з неналежними умовами тримання» (реєстр. № 5653 від 11.06.2021 р., КМУ, Д. Шмигаль)

Комітет розглянув проект Закону на своєму засіданні 14 липня 2021 року (протокол № 80) відповідно до статті 93 Регламенту Верховної Ради України.

1. Загальна характеристика законопроекту.

Як зазначено у пояснювальній записці, метою законопроекту є забезпечення відповідності законодавства України із Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод, створення належних матеріально-побутових умов тримання під вартою, а також впровадження у національне законодавство ефективних превентивних та компенсаційних засобів юридичного захисту у випадку неналежних умов тримання під вартою.

2. Належність законопроекту за предметом правового регулювання до сфери дії права Європейського Союзу.

Предмет правового регулювання законопроекту охоплюється положеннями статті 14 «Верховенство права та повага до прав людини і основоположних свобод» Розділу III «Юстиція, свобода та безпека», статтями 426 - 428 Глави 22 Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію).

Правовідносини, аналогічні тим, які пропонується врегулювати проектом Закону, регулюються:

- *Рішенням Європейського суду з прав людини у справі «Сукачов проти України» (заява № 14057/17).*

3. Відповідність законопроекту праву ЄС.

За результатами правового аналізу проекту Закону щодо його відповідності *acquis* ЄС та Угоді про асоціацію слід зазначити таке.

Стаття 14 Угоди про асоціацію між Україною та ЄС передбачає, що в рамках співробітництва у сфері юстиції, свободи та безпеки Сторони надають особливого значення утвердженню верховенства права та укріпленню інституцій усіх рівнів у сфері управління загалом та правоохоронних і судових органів

зокрема. Співробітництво буде спрямоване, зокрема, на зміцнення судової влади, підвищення її ефективності, гарантування її незалежності та неупередженості та боротьбу з корупцією. Співробітництво у сфері юстиції, свободи та безпеки буде відбуватися на основі принципу поваги до прав людини та основоположних свобод. Отже, проект Закону за своєю метою не суперечить цілям Угоди про асоціацію.

У пояснювальній записці до законопроекту йдеться, що 30 січня 2020 року Європейський суд з прав людини (далі – Європейський суд) ухвалив «пілотне» рішення у справі «Сукачов проти України» (заява № 14057/17), у якому дійшов висновку, що порушення прав, гарантованих Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод та протоколами до неї, свідчать про наявність в Україні триваючої структурної проблеми щодо умов тримання осіб під вартою та відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим.

Рішення у цій справі є вже другим «пілотним» рішенням у справах проти України, що свідчить про неналежне вирішення системних та/або структурних проблем.

Так, у цьому рішенні Європейський суд вказав Україні на необхідність вжиття комплексних заходів для вирішення структурної проблеми, зокрема покращення матеріально-побутових умов тримання під вартою, а також впровадження у національне законодавство ефективних превентивних та компенсаційних засобів юридичного захисту у зв'язку з неналежними умовами тримання під вартою.

Для допомоги державі-відповідачу у виконанні свого зобов'язання Європейський суд у виняткових випадках може вказати вид заходів, які можуть бути вжиті для усунення виявленої ним проблеми.

У рішенні зазначається, що тільки превентивного засобу юридичного захисту недостатньо, оскільки, якщо вже було порушення статті 3 Конвенції у зв'язку з неналежними умовами тримання під вартою, держава повинна його визнати та забезпечити відшкодування.

Щодо компенсаційних засобів юридичного захисту Європейський суд вказав, що одна з форм відшкодування може полягати у скороченні строку відбування покарання для відповідної особи пропорційно кожному дню, проведеному нею у неналежних умовах тримання під вартою. Такий засіб юридичного захисту може стосуватися лише осіб, які досі перебувають під вартою.

Автори законопроекту зазначають, що на необхідність прийняття нагальних та комплексних заходів для вирішення проблеми щодо умов тримання осіб під вартою та відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим неодноразово вказував і Європейський Комітет з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню і Комітет міністрів Ради Європи.

«Станом на сьогодні загальна кількість рішень Європейського суду, які знаходяться на контролі КМ РЄ в рамках групи справ, яка стосується проблеми неналежних умов тримання під вартою («Невмержицький та інші проти України») становить 81, а це близько 1/7 від загальної кількості усіх справ на контролі КМ РЄ щодо України. Також близько 120 заяв такої ж категорії наразі

очікують розгляду в Європейському суді. Такий показник свідчить про те, що проблема неналежного тримання осіб в пенітенціарних установах є надзвичайно актуальною та вимагає прийняття нагальних та комплексних заходів для її вирішення».

Ключовими новелами, що запропоновані законопроектом, є наступні зміни до Кримінального кодексу України. У статтях 81,82,91 та 107 зазначається, що: у разі встановлення факту тримання особи у неналежних умовах в установах для попереднього ув'язнення або установах виконання покарань:

- строк покарання, після якого може бути застосовано умовно-дострокове звільнення, скорочується на строк, протягом якого особа трималася у неналежних умовах;
- невідбута частина покарання, яка може бути замінена більш м'яким покаранням, скорочується на строк, протягом якого особа трималася у неналежних умовах;
- зняття судимості до закінчення строків, зазначених у статті 89 цього Кодексу, допускається.

Вищезгадане не суперечить пунктам 164 та 158 рішення Європейського суду з прав людини у справі «Сукачов проти України» (заява № 14057/17),

«146. для цілей цього пілотного рішення Суд вважає за доцільне вказати на проблему переповненості, яку Україна неминуче повинна буде розглянути під час виконання цього рішення. Суд повторює, що коли держава не може гарантувати кожному ув'язненому умови, які відповідають [статті 3](#) Конвенції, найбільш доречним рішенням проблеми переповненості буде зменшення кількості осіб, узятих під варту, шляхом частішого використання не пов'язаних з позбавленням волі запобіжних заходів і мінімізації застосування попереднього ув'язнення (див. згадані рішення у справах «Ананьєв та інші проти Росії» (Ananyev and Others v. Russia), пункт 197, «Варга та інші проти Угорщини» (Varga and Others v. Hungary), пункт 104, та «Резмівеш та інші проти Румунії» (<...>), пункт 115; див. також відповідні рекомендації КЗК і Комітету міністрів у [пунктах 27, 33, 34 і 38](#)).»

«158. Одна з форм відшкодування може полягати у скороченні строку відбування покарання для відповідної особи пропорційно кожному дню, проведеному нею у неналежних умовах тримання під вартою. Такий засіб юридичного захисту може стосуватися лише осіб, які досі перебувають під вартою (див. згадане рішення у справі «Нешков та інші проти Болгарії» (Neshkov and Others v. Bulgaria), пункт 287)».

4. Висновок Комітету з питань інтеграції України до Європейського Союзу.

Проект Закону «Про внесення змін до Кримінального кодексу України та Кримінального процесуального кодексу України щодо заходів, спрямованих на поновлення прав засуджених осіб та осіб, взятих під варту, у зв'язку з неналежними умовами тримання» (реєстр. № 5653 від 11.06.2021 р., КМУ, Д. Шмигаль) не суперечить міжнародно-правовим зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції.

ЕАС ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач: Климпуш-Цинцадзе Іванна Орестівна
Сертифікат: 58E2D9E7F900307B0400000EED52E007FC38E00
Дійсний до: 20.01.2023 0:00:00

Апарат Верховної Ради України
№ 04-20/10-2021/237456 від 16.07.2021

585565